

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання

_____ проф. Миронюк І.С.

« 30 » червня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **016 Спеціальна освіта**

Освітня програма: **Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини**

Статус дисципліни: **обов'язкова**

Мова навчання: **українська**

Ужгород, 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**» для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта (освітня програма «Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини». ДВНЗ «УжНУ», 2021 – 26 с.

Розробник: асистент кафедри фізичної реабілітації, доктор педагогічних наук, **Стеблюк Світлана Василівна**.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри фізичної реабілітації Протокол від « 30 » червня 2021 року № 12

Завідувач кафедри фізичної реабілітації _____ доц. Філак Я.Ф.

(підпис) (прізвище та ініціали)

« » серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол від « 30 » червня 2021 року № 10

Голова науково-методичної комісії _____ (Філак Ф.Г.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

вересень, 2021

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», червень 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
	Спеціальність: 6.016 Спеціальна освіта		
Модулів – 1	Освітня програма: Олігофренопедагогіка. Логопедія. Здоров'я людини	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		6-й	
Кількість годин для денної форми навчання: аудиторних – 3	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		42 год.	6
		Практичні, семінарські	
		30 год.	4
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
78 год.	140		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 72:78

для заочної форми навчання – 10:140

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивного навчання» побудована з урахуванням змісту Освітньо-професійної програми підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю 6.016 Спеціальна освіта. Дисципліна спрямована на оволодіння знаннями щодо нормативно-правових, теоретично-методичних засад інклюзивного навчання, умов організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти, застосування основних форм і методів навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань та уявлень про різноманітність проявів інтелектуальних порушень у дітей, їхні клініко-психологічні особливості, шляхи адаптації та надання педагогічно-корекційної допомоги, базуючись на сучасних підходах до навчання і виховання дітей в умовах інклюзивного навчання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення із нормативними міжнародними та вітчизняними документами, які визначають законодавчу базу інклюзивного навчання в умовах закладу загальної середньої освіти; характеристика форм, методів, принципів навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, упровадження сучасних технологій навчання в освітньому процесі, визначення основних завдань та функцій вчителя і асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням, особливості реалізації мультидисциплінарного підходу з фахівцями, батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни формуються складові професійної компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій

та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Здатність вирішувати конкретні проблеми і практичні завдання професійної діяльності щодо формування свідомої мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук про здоров'я і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення в суспільстві на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з інтелектуальними або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти, зокрема освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні знання у сфері професійної діяльності (навчання, виховання та корекція порушень розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями).

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення інтелекту, актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційноосвітні технології у роботі з дітьми та підлітками з інтелектуальними та комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання інтелектуальних порушень, затримки психічного розвитку, розладів спектру аутизму, комплексних порушень психофізичного розвитку, в структурі яких є інтелектуальні, у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, порушень емоційно-вольової сфери, налагодження комунікації в процесі виховання дітей з особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-8. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища; сприяти створенню закладів освіти як навчальних спільнот, які поважають, заохочують та відзначають досягнення всіх вихованців.

СК-11. Здатність до системного психологопедагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з інтелектуальними або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні; розуміння цінності спільної роботи з батьками і сім'ями як важливого ресурсу для навчання учнів з порушеннями розвитку

СК-12. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єктсуб'єктної комунікації.

СК-13. Здатність до розуміння цінності різноманіття особистості як однієї з умов забезпечення прогресу в розвитку дитини із психофізичними порушеннями, як ресурсу і активу для освіти; здійснення інклюзивного навчання на основі визначення актуального і потенційного рівня розвитку; сприяння академічному, соціальному та емоційному навчанню дитини з особливими освітніми потребами; уміння добирати і застосовувати методи, засоби і прийоми роботи, використовувати різноманітність у навчальних підходах та стилях як ресурс для навчання, адаптувати та модифікувати зміст навчального матеріалу для задоволення особливих освітніх потреб дітей із психофізичними порушеннями розвитку, в тому числі з порушеннями інтелекту; забезпечення дружньої та безпечної атмосфери для інклюзивного навчання, що сприяє кращому навчанню та соціалізації дитини з особливими освітніми потребами; сприяти створенню шкіл як навчальних спільнот, які поважають, заохочують та відзначають досягнення всіх учнів.

СК-14. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку та їхньої соціальної інтеграції.

СК-15. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-16. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному та європейському рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями інтелекту, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так і інші системи цінностей.

СК-17. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності. СК-18. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

СК-1.2. Здатність до застосування психологопедагогічних та фахових знань у процесі викладання предмету «Основи здоров'я»; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби навчання і виховання для формування навичок здорового способу життя учнів, організації раціонального харчування, підтримання оптимальної рухової активності; здатність до організації освітньовиховного процесу з вивчення основ здорового способу життя на основі педагогічних теорій та фахових знань з методики викладання. Володіння теоретичними і практичними концепціями, що лежать в основі інклюзивної освіти, та їх реалізація в умовах роботи у відповідних закладах.

СК-1.4. Здатність до застосування основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації у процесі викладання «Основи здоров'я»; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано і виважено будувати процес педагогічного спілкування з учнями закладу загальної середньої освіти щодо формування здорового способу життя; здатність налагоджувати продуктивну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Корекція розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями» є опанування таких навчальних дисциплін Освітньо-професійної програми (ОПП):

ОК 05 Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами валеології;

ОК 07 Психологія

ОК 8 Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта»

ОК 14 Педагогіка з історією педагогіки;

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до Освітньої програми вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміє принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	<i>ПРН 04</i>
Знає основні засади комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних та інклюзивних класів у закладах загальної середньої освіти.	<i>ПРН 05</i>
Володіє знаннями про особливості розвитку дітей з розладами спектру аутизму та комплексними порушеннями, помірними та тяжкими інтелектуальними порушеннями, організації корекційно-педагогічної роботи, спрямованої на їх соціалізацію.	<i>ПРН 06</i>
Володіє методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями інтелекту, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.	<i>ПРН 07</i>
Здатний планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуальнотипологічних відмінностей.	<i>ПРН 09</i>
Здатний здійснювати спостереження за дітьми з інтелектуальними та комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні, реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	<i>ПРН 11</i>
Вміє застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиваючого навчання дітей з інтелектуальними та комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні, дітей з розладами спектру аутизму. ПРН	<i>ПРН 12</i>
Вміє аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування обмеження функціонування дитини з порушеннями інтелекту та комплексними порушеннями, в структурі яких є порушення інтелекту.	<i>ПРН 13</i>
Володіє методиками сприяння соціальній адаптації осіб з порушеннями інтелекту, їхньої підготовки до суспільної та	<i>ПРН 14</i>

виробничої діяльності.	
Здатний реалізувати психологопедагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителядефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.	<i>ПРН 15</i>
Здатний співпрацювати з батьками дітей з особливими освітніми потребами, особами, які їх замінюють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, фізичними терапевтами, вчителями, вихователями).	<i>ПРН 17</i>
Вільно спілкується державною та іноземною мовою у професійному середовищі, володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом	<i>ПРН 18</i>
Дотримується у своїй діяльності сучасних принципів толерантності, діалогу і співробітництва. Володіє культурою спілкування, його формами, способами, вербальними та невербальними засобами. Автономія і відповідальність.	<i>ПРН 19</i>
Здатний приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.	<i>ПРН 20</i>
Здатний створювати рівноправний і справедливий клімат у корекційно-педагогічному та інклюзивному середовищі.	<i>ПРН 21</i>
Має навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	<i>ПРН 22</i>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- письмові роботи (ситуаційні завдання; моделюючі вправи; творчі завдання, виконання проєктів, тестові завдання, модульна контрольна робота);
- усні відповіді (експрес-контроль, дискусія з наукової проблеми, виступи, інформаційні повідомлення, відповіді на питання та доповнення, опрацювання питань самостійної роботи);
- екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: письмові роботи, усні відповіді. Форма модульного контролю: письмова – завдання теоретичного та практичного спрямування. Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100-бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Загальна оцінка за один змістовий модуль складається з оцінок за результатами поточного модульного контролю, письмового тестування та відповідей на 2 теоретичні питання (табл. 5.2, 5.3).

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	40	100
10	10	10	10	10	10		

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T 8	T 9	T 10	T 11	T 12		40	100
10	10	10	20	10			

Критерії модульного поточного оцінювання для денної форми навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни є: правильність і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи навчальних завдань, рівень знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, вміння аналізувати педагогічні явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Кількість балів виставляється інтегровано за роботу на практичних заняттях та виконання самостійної роботи і включає: виконання письмових робіт (ситуаційні завдання; моделюючі справи; творчі завдання, виконання проєктів, тестові завдання, модульна контрольна робота); усні відповіді (експрес-контроль, дискусія з наукової проблеми, виступи, інформаційні повідомлення, відповіді на питання та доповнення, опрацювання питань самостійної роботи).

Загальна кількість балів модульного поточного оцінювання – 100 (таблиця 5.4)

Таблиця 5.4. Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни для здобувачів освіти денної форми навчання

Показники	Загальна к-сть балів
Змістовий модульний контроль № 1, 2	
Оцінювання роботи на практичних заняттях, інтегроване з самостійною роботою студента: – виконання письмових робіт (ситуаційні завдання; моделюючі справи; творчі завдання, виконання проєктів, тестові завдання, модульна контрольна робота). Кількість балів – 1-5; модульна контрольна робота – 40 балів. – усні відповіді (експрес-контроль, дискусія з наукової проблеми, виступи, інформаційні повідомлення, відповіді на питання та доповнення, опрацювання питань самостійної роботи). Кількість балів – 1-5.	60
– модульна контрольна робота Максимальна к-сть балів – 40	40
Разом	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи для здобувачів освіти

Модульна контрольна робота оцінюється в 40 балів та складається із завдань теоретичного та практичного спрямування. Кількість варіантів завдань відповідає кількості студентів групи. Серед завдань: виконати тести, теоретичні питання, практичне завдання.

Критерії оцінювання: правильність відповіді, повнота висвітлення змісту питання, аргументація відповіді, знання методів, орієнтування у ключових поняттях; логічне, послідовне викладення думок, узагальнення, підбиття підсумків; дотримання норм культури писемного мовлення, наукового стилю викладу думок.

Таким чином максимальна оцінка студента за модульну контрольну роботу – 40 балів. До цієї оцінки додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 60 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю для денної та заочної форми навчання

Підсумковий модульний контроль включає наступний вид контролю: екзамен. До екзамену допускаються тільки ті студенти, які отримали 60 балів і більше за підсумками змістового модуля. Максимальна оцінка складає 100 балів.

Критерії оцінювання усних відповідей на питання екзаменаційного білету:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;

– самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

– повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

– має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

– під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

– в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

– вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

– опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

– знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

– виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

– ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

– допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

– володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

– виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

– володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

– допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

– не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Якщо студент не з'явився на екзамен (залік) у визначений час, то у відомості викладач записує його підсумкову модульну оцінку (при умові, що вона ≥ 60 балів) або «не з'явився», якщо ця оцінка становить менше 60 балів.

Студенти, які не з'явилися на екзамен (залік) без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогіки інклюзивного навчання

Тема 1. Теоретичні аспекти інклюзивного навчання.

Педагогіка інклюзивного навчання: завдання, об'єкт, предмет науки. Категорії педагогіки інклюзивного навчання. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «інклюзивне освітнє середовище», «особливі освітні потреби», «інклюзивна школа», «інклюзивне середовище», «інклюзивне навчання», «інклюзивне виховання» та ін. Місце науки в системі педагогічних наук. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Становлення інклюзивної освіти в

Україні: від інтеграції до інклюзії. Інклюзивний клас в закладі загальної середньої освіти: особливості комплектування.

Переваги інклюзивного навчання та основні чинники розвитку інклюзивної освіти.

Тема 2. Компаративістські засади інклюзивного навчання.

Впровадження інклюзивної освіти в США: передумови, нормативно-правове забезпечення, мережа закладів. Досвід впровадження інклюзивної освіти в Італії, Австрії, Бельгії, Нідерландах, Швеції, Німеччині, Норвегії, Фінляндії.

Тема 3. Нормативно-правова база з питань інклюзивного навчання.

Міжнародне законодавство забезпечення інклюзивного навчання. Національна нормативно-правова база у сфері інклюзивної освіти.

Інструктивно-методичні листи МОН України щодо організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти; психологічного і соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання; завдань працівників психологічної служби щодо запровадження інклюзивного навчання.

Характеристика нормативно-правового регулювання сфери інклюзивної освіти.

Міжнародні стандарти з прав людини у сфері освіти.

Тема 4. Особливості розвитку особистості.

Закономірності розвитку особистості. Вікова періодизація. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку дитини. Розвиток психіки дітей з обмеженими можливостями здоров'я. Розвиток емоційної та конативної сфер у дітей з нозологіями. Зміст процесів адаптації, соціалізації, інтеграції.

Особливості соціалізації, адаптації дітей з особливими освітніми потребами. Основні механізми процесу соціалізації людини. Фактори соціалізації.

Причини невдалої соціалізації дитини. Основні причини недостатнього рівня життєвої компетентності школярів із порушеннями психофізичного розвитку.

Тема 5. Професійна компетентність учителя. в умовах упровадження інклюзивної освіти.

Особливості роботи педагога інклюзивного класу. Основні (навчальна, виховна, розвивальна) і допоміжні функції вчителя початкових класів в інклюзивному середовищі початкової школи Сутність соціально-педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.

Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Компетенції вчителя в інклюзивній освіті.

Тема 6. Педагогічний супровід дітей з різними психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання.

Міждисциплінарна взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг. Асистент учителя, психолог, соціальний педагог, логопед як суб'єкти інклюзивного навчання. Приклади спільної роботи вчителя і асистента вчителя у класі. Роль інклюзивно-ресурсного центру в інклюзивній освіті.

Мета і завдання роботи з батьками в інклюзивному закладі. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення сім'ї. Співпраця команди супроводу та батьків дитини з ООП. Форми взаємодії сім'ї і школи.

Роль міждисциплінарної команди супроводу у навчанні дітей з ООП. Принципи, етапи і методи роботи з батьками дітей, які мають особливі освітні потреби.

Перешкоди при організації професійного співробітництва та шляхи їх подолання.

Тема 7. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища.

Універсальний дизайн та розумне пристосування освітнього простору. Принципи дизайну та особливості його застосування в інклюзивному освітньому середовищі. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з ООП. Медіатека та ресурсна кімната.

Скаффолдинг та стратегії універсального дизайну у навчанні.

Принципи та структура універсального дизайну навчання – інклюзивного дизайну.

Змістовий модуль 2. Дидактика інклюзивного навчання.

Тема 8. Дидактичні основи інклюзивного навчання.

Основні категорії дидактики інклюзивної педагогіки. Зміст процесу інклюзивного навчання. Принципи, закономірності, дидактичні умови інклюзивного навчання. Функції інклюзивного навчання. Особливості та етапи планування навчального процесу.

Особливості індивідуалізації та диференціації процесу навчання молодших школярів з різними рівнем розвитку. Поняття про організаційні форми інклюзивного навчання та особливості групових, дистанційних і колективних форм навчання дітей з особливими потребами. Очікувані результати інклюзивного навчання.

Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з ООП.

Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання. Специфіка та етапи планування навчального процесу.

Тема 9. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Етапи виконання індивідуальної програми розвитку. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма Загальноосвітні, корекційно-розвивальні програми, їх адаптація та модифікація.

Розробка індивідуальної програми розвитку.

Індивідуальні особливості навчальнопізнавальної діяльності дітей з ооп

Тема 10. Форми навчання дітей в умовах інклюзивного середовища.

Урок як основна форма інклюзивного навчання дітей. Вимоги до уроку та режиму організації уроку в інклюзивному класі. Характеристика структурних елементів уроку. Типологія інклюзивних уроків у початковій школі. Організація навчальної діяльності учнів на уроці в початковій інклюзивній школі.

Методики організації навчання дітей на різних етапах уроку.

Ергономічне забезпечення інклюзивного навчання.

Тема 11. Технології, методи і засоби інклюзивного навчання.

Педагогічні технології як засіб організації освітнього процесу в інклюзивному класі. Технології інклюзивного навчання молодших школярів із сенсорними та мовленнєвими порушеннями. Технології інклюзивного навчання учнів із інтелектуальними порушеннями та порушеннями опорно-рухового апарату.

Поняття «метод», його функції та структура. Класифікація методів навчання. Традиційні й інноваційні методи навчання. Спеціальні методи навчання. Методичні прийоми корекції конативної сфери молодших школярів. Критерії вибору методів навчання.

Засоби навчання. Класифікація засобів навчання. Вимоги до засобів наочності, які пов'язані з особливостями перцептивної діяльності учнів з особливими освітніми потребами.

Застосування традиційних та інноваційних методів навчання у інклюзивних класах. Стратегії викладання в інклюзивній освіті. Особливості застосування засобів навчання в умовах інклюзивного навчання.

Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери. Методи розвитку і корекції емоційної сфери.

Тема 12. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку.

Функції контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. Складові навчальних досягнень учнів. Види контролю навчальних досягнень учнів.

Потрфолю учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень.

Роль педагогічної оцінки у стимулюванні учнів з особливими психофізичного розвитку.

Тема 13. Навчально-методичне забезпечення інклюзивного навчання.

Документація інклюзивного закладу, яка регламентує освітній процес. Вимоги до ділової документації корекційних педагогів в інклюзивному закладі.

Ділова документація асистента учителя. Внутрішкільний контроль в інклюзивному закладі.

Тема 14. Специфіка виховного процесу в інклюзивному освітньому середовищі.

Особливості організації та планування виховного процесу в інклюзивних класах початкової школи. Принципи, методи, засоби та організаційні форми інклюзивного виховання. Позакласна та позашкільна виховна робота з дітьми.

Діагностика рівнів вихованості учнів початкових інклюзивних класів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

	денна форма						заочна форма					
	усьог	у тому числі					усьог	у тому числі				
		о	л	п	л	с.р.		і.р.	го	л	п	л
1	2	3	4	5	6		8	9	10	11	12	
Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогіки інклюзивного навчання												
Тема 1. Теоретичні та аспекти інклюзивного навчання.	10	4	2		4		10	2				8
Тема 2. Компаративістські засади інклюзивного навчання.	8	2	2		4		8					8
Тема 3. Нормативно-правова база з питань інклюзивного навчання	8	2	2		4		8					8
Тема 4. Особливості розвитку особистості	12	2	2		8		12					12
Тема 5. Професійна компетентність учителя. В умовах упровадження інклюзивної освіти	8	2	2		4		8					8
Тема 6. Психолого-педагогічний супровід дітей з різними психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання	12	4	2		6		12					12

Тема 7. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища	12	4	2	6		12		2		10	
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 1	6		2	4		6				6	
Разом за змістовим модулем 1	76	20	16	40		76	2	2		72	
Змістовий модуль 2.											
Тема 8. Дидактичні засади інклюзивного навчання	12	4	2	6		12	2			10	
Тема 9. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.	8	2	2	4		8				8	
Тема 10. Форми навчання дітей в умовах інклюзивного середовища.	12	4	2	6		12				12	
Тема 11. Технології, методи і засоби інклюзивного навчання.	16	6	4	6		16	2	2		12	
Тема 12. Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями психофізичного розвитку.	8	2	2	4		8				8	
Тема 13. Навчально-методичне забезпечення інклюзивного навчання.	6	2		4		6				6	
Тема 14. Специфіка виховного процесу в інклюзивному освітньому середовищі.	6	2		4		6				6	

Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 2	6		2		4		6				6
Разом за змістовим модулем 2	74	22	14		38		74	4	2		68
Усього годин	150	42	30		78		150	6	4		140

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1			
1.	Тема 1. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи	2	
2.	Тема 2. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивного навчання	2	
3.	Тема 3. Характеристика нормативно-правового регулювання сфери інклюзивної освіти	2	
4.	Тема 4. Особливості соціалізації, адаптації дітей з особливими освітніми потребами	2	
5.	Тема 5. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з особливими освітніми потребами	2	
6.	Тема 6. Роль міждисциплінарної команди супроводу у навчанні дітей з ООП. Принципи, етапи і методи роботи з батьками дітей, які мають особливі освітні потреби.	2	
7.	Тема 7. Скаффолдинг та стратегії універсального дизайну у навчанні.	2	2
	Модульна контрольна робота	2	
	Разом за змістовим модулем 1	16	2
Змістовий модуль 2			
8.	Тема 8. Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти. Специфіка та етапи планування навчального	2	

	процесу.		
9.	Тема 9. Розробка індивідуальної програми розвитку.	2	
10.	Тема 10. Методики організації навчання дітей на різних етапах уроку.	2	
11.	Тема 11. Застосування традиційних та інноваційних методів навчання у інклюзивних класах. Особливості застосування засобів навчання в умовах інклюзивного навчання.	4	2
12.	Тема 12. Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень .		
	Модульна контрольна робота	2	
	Разом за змістовим модулем 2	14	2
	Всього	30	4

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Форма навчання	
	денна	заочна
Змістовий модуль 1		
Тема 1. Переваги інклюзивного навчання та основні чинники розвитку інклюзивної освіти	4	8
Тема 2. Досвід впровадження інклюзивної навчання в Ізраїлі	4	8
Тема 3. Міжнародні стандарти з прав людини у сфері освіти	4	8
Тема 4. Причини невдалої соціалізації дитини. Основні причини недостатнього рівня життєвої компетентності школярів із порушеннями психофізичного розвитку	8	12
Тема 5. Компетенції вчителя в інклюзивній освіті.	4	8
Тема 6. Індивідуальний підхід у навчанні і вихованні дітей з особливостями психофізичного розвитку. Перешкоди при організації професійного співробітництва та шляхи їх подолання.	6	12
Тема 7. Принципи та структура універсального дизайну навчання – інклюзивного дизайну	6	10
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 1	4	6

Разом за змістовим модулем 1	40	72
Змістовий модуль 2		
Тема 8. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання. Специфіка та етапи планування навчального процесу.	6	10
Тема 9. Індивідуальні особливості навчальнопізнавальної діяльності дітей з ООП	4	8
Тема 10. Ергономічне забезпечення інклюзивного навчання.	6	12
Тема 11. Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери. Методи розвитку і корекції емоційної сфери.	6	12
Тема. 12. Роль педагогічної оцінки у стимулюванні учнів з особливими психофізичного розвитку.	4	8
Тема 13. Внутрішкільний контроль в інклюзивному закладі.	4	6
тема 14. Діагностика рівнів вихованості учнів початкових інклюзивних класів.	4	6
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 2	4	6
Разом за змістовим модулем 2	38	68
Всього	78	

**7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
(у разі потреби)**

Обладнання: мультимедійний комплекс, гаджети

Програмне забезпечення: робоча програма навчальної дисципліни, презентації програмового матеріалу.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

Словесні – бесіда, розповідь, пояснення, диспут; наочні – демонстрація, візуалізація; практичні – ситуаційні завдання; моделюючі вправи; творчі завдання, виконання проєктів, практична робота, метод кейсів; за логікою викладу – індукція, дедукція; за рівнем пізнавальної активності – проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Аргіропулос Д., Тарнавська Н. А. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.
2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб. [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.
3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. [Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві]; пер. з англ. К.: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. 296 с.
4. Інклюзивна школа: Особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М., Таранченко О. М. та ін. За заг.ред. Даниленко Л. І. [Доповнене вид.]. К., 2010.
5. Колупаєва А. А., Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
7. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. та ін. / За заг.ред. Колупаєвої А. А. К., 2011. 260 с.
8. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 166 с.
9. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Колупаєвої А. А. Видавнича група «АТОПОЛ», 2012 120 с.
10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

Додаткова література

11. Асистент учителя в інклюзивному класі: навч.-метод. посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда / За заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
12. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
13. Кайдалова Г. П. Досвід зарубіжних країн у запровадженні інклюзивного навчання в Україні. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. № 6 (50). С. 108–113
14. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с.
15. Миронова С. П. Ділова документація асистента вчителя щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами / С. П. Миронова, Т. Г. Олійник. Заступник директора школи. 2016. № 6. С. 55 – 61.
16. Миронова С. П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; [за заг. ред. С. П. Миронової]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
17. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А. А. К., 2010.
18. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 238 с.
19. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.
20. Школа для кожного: посібник / Упорядник Байда Л. Ю. К., 2015. 60 с.